Stadskerk Nijmegen (OCP), 12 december 2021, Derde zondag van de Advent
Voorganger: ds. Pieter Endedijk

[1e lezing: Sefanja 3,14-21] (Nieuwe Bijbelvertaling)
14 Jubel, vrouwe Sion,
zing van vreugde, Israël,
juich met heel je hart, vrouwe Jeruzalem!
15 De HEER heeft het vonnis over jou tenietgedaan
en je vijand verdreven.
De HEER, de koning van Israël, is in je midden,
je hebt geen kwaad meer te vrezen.
16 Op die dag zal men tegen Jeruzalem zeggen:
'Wees niet bang, Sion!
Laat de moed niet zinken!'
17 De HEER, je God, zal in je midden zijn,
hij is de held die je bevrijdt.
Hij zal vol blijdschap zijn, verheugd over jou,
in zijn liefde zal hij zwijgen,
in zijn vreugde zal hij over je jubelen.
18 Alle treurenden zal ik bijeenbrengen,
verzamelen wie op je feesten moesten ontbreken.
Hun vernedering drukte zwaar op de stad.
19 In die tijd zal ik afrekenen met je verdrukkers,
de kreupelen zal ik redden,
de verstrooiden bijeenbrengen.
En hen die in de hele wereld werden veracht
zal ik met eer en roem overladen.
20 In die tijd breng ik jullie terug.
Ik zal jullie verzamelen,
je zult met eer en roem overladen worden
door alle volken op aarde.
Met eigen ogen zullen jullie zien hoe ik je lot ten goede keer
– zegt de HEER.

[Evangelie: Lucas 1,39-56] (Nieuwe Bijbelvertaling)
(D*e Lofzang van Maria werd gezongen in de vertaling van Huub Oosterhuis*, *Liedboek 157b)*

39 Kort daarop reisde Maria in grote haast naar het bergland, naar een stad in Juda, 40waar ze het huis van Zacharias binnenging en Elisabet begroette. 41 Toen Elisabet de groet van Maria hoorde, sprong het kind op in haar schoot; ze werd vervuld van de heilige Geest 42 en riep luid: 'De meest gezegende ben je van alle vrouwen, en gezegend is de vrucht van je

schoot! 43 Wie ben ik dat de moeder van mijn Heer naar mij toe komt? 44 Toen ik je groet hoorde, sprong het kind van vreugde op in mijn schoot. 45 Gelukkig is zij die geloofd heeft dat de woorden van de Heer in vervulling zullen gaan.'
46 Maria zei:
'Mijn ziel prijst en looft de Heer,
47 mijn hart juicht om God, mijn redder:
48 hij heeft oog gehad voor mij, zijn minste dienares.
Alle geslachten zullen mij voortaan gelukkig prijzen,
49 ja, grote dingen heeft de Machtige voor mij gedaan,
heilig is zijn naam.
50 Barmhartig is hij, van geslacht op geslacht,
voor al wie hem vereert.
51 Hij toont zijn macht en de kracht van zijn arm
en drijft uiteen wie zich verheven wanen,
52 heersers stoot hij van hun troon
en wie gering is geeft hij aanzien.
53 Wie honger heeft overlaadt hij met gaven,
maar rijken stuurt hij weg met lege handen.
54-55 Hij trekt zich het lot aan van Israël, zijn dienaar,
zoals hij aan onze voorouders heeft beloofd:
hij herinnert zich zijn barmhartigheid
jegens Abraham en zijn nageslacht,
tot in eeuwigheid.'
56 Maria bleef ongeveer drie maanden bij haar, en ging toen terug naar huis.

[overweging:]
Iedere tijd opnieuw.
Maria zingt haar lied.
Haar lied, Magnificat, 'Ik zing van ganser harte voor de Heer…'
Is het een lied van een vrouw in gezegende omstandigheden?
Gezegend is ze zeker. Elisabeth, de andere vrouw in gezegende omstandigheden sprak tot haar:

> De meest gezegende ben je van alle vrouwen, en gezegend is de vrucht van je schoot.

Elisabeth en Maria. Twee vrouwen die elkaar ontmoeten.
Talloze keren verbeeld in de schilderkunst en dan wordt het de 'Maria Visitatie' genoemd.
Maar wat voor beeld heb je zelf voor ogen bij deze vrouwen?
Elisabeth, een vrouw, getekend door het leven. Getekend door die ene, lang verwachte hoop.
Maria, een jonge vrouw, misschien nog maar een meisje, getekend door de eeuwen die ná haar kwamen, in die eeuwen getekend in haar nederigheid, haar beschikbaarheid, haar

dienstbaarheid. Door de kerk eeuwenlang een gekoesterd beeld voor alle vrouwen die toch maar dienstbaar en ondergeschikt moeten zijn aan hun man.

Maria, welk beeld staat mij voor ogen?

Ik ken Maria vooral door een lied, een krachtig lied, het Magnificat. Vanwege dat lied moet het dus een krachtige vrouw zijn geweest.

Maria zingt haar lied. Maar het bleef niet alleen háár lied, het werd één van de meest geliefde liederen van de Kerk, misschien wel het lied dat het vaakst heeft geklonken en nog steeds klinkt.

U weet misschien: Benedictus, de vader van het kloosterleven, heeft, nu zo'n 1500 jaar geleden, in zijn Regel geschreven dat dit lied elke dag gezongen moet worden in het avondgebed. En zo klinken deze woorden, het lied van Maria, dag in dag uit, jaar in jaar uit, alle eeuwen stemmen met haar in. Dit lied klinkt steeds opnieuw in kloosters en in kerken. Iedere tijd opnieuw.
Om met de woorden van dat lied te spreken (en ik blijf nu bij die prachtige vertaling van Huub Oosterhuis die wij zongen):

> Iedere tijd opnieuw gaat zijn genade
> naar allen die eerbiedig met Hem leven.

Iedere tijd opnieuw.

Iedere tijd opnieuw. Maria zong haar lied – nee, Maria zingt haar lied nog steeds.
Maria, vermoedelijk een jong meisje, zwanger geworden, onverwacht in verwachting.
Ga je dan zingen? Ga je dan zingen over de grootheid van de Heer?
Als je onverwacht in verwachting bent, zing je dan:

> Nu mag ik mij voortaan gelukkig prijzen
> dat Hij zo grote dingen aan mij deed?

Past dit lied wel bij haar leven, bij wat er met haar gebeurde?
Onverwacht in verwachting – zouden dan niet eerder woorden klinken van vertwijfeling, misschien wel van wanhoop. Niet het lied dat je je gelukkig prijst, maar eerder het lied van vragen en zorgen? Hoe moet het allemaal? Dat zijn toch de vragen die een meisje overkomen als zij onverwacht zwanger is geworden? Onverwacht in verwachting.

Iedere tijd opnieuw zingt Maria haar lied.
Maar wat zingt ze eigenlijk? Zijn het ook haar eigen woorden?
Ze zingt:

> En alle eeuwen stemmen met mij in

maar wie de woorden goed leest, verstaat ook: zij stemt juist in met alle eeuwen. Een soort geloofsbelijdenis dus. Een geloofsbelijdenis van Israël. Een geloofsbelijdenis van deze vrouw

uit Israël.

Maria zingt haar lied. Waarom? Vanwege een onverwacht nieuw begin.
Dat onverwachte noemen we ‘wonderbaarlijk’, een wonderlijke baring, een wonderlijke geboorte – dan klinkt er een lied uit de mond van deze vrouw en alle eeuwen stemmen met hen in.

Maria zingt haar eigen lied. Maar allereerst stemt zij in met Thora en Profeten. En zo is haar lied niet een hoogst persoonlijk liedje van blijdschap en verlangen, van een vrouw in gezegende omstandigheden, maar juist zij zingt dan het lied van Israël. Het lied dat de verlossing nabij is, een lied vanwege een wonderbaarlijk nieuw begin.
Zij stemt in met Thora en Profeten, want als Maria zingt denken we niet alleen aan die andere Maria, aan Mirjam, maar ook aan Hanna, de moeder van Samuël, die haar lied zingt als er voor haar sprake is van een wonderbaarlijke geboorte, een onverwacht nieuw begin.
En wie de woorden van het lied van Hanna en het lied van Maria vergelijkt, merkt dat er een grote overeenkomst tussen beide teksten. In Maria’s lied klinken wet en profeten mee. Zij stemt met alle eeuwen in en alle eeuwen stemmen met haar in.

Als we de tekst van het lied van Maria goed bestuderen, dan valt op dat halverwege de tekst een omkering valt te bespeuren.
Die omkering wordt gemarkeerd door de woorden:

> Ieder tijd opnieuw gaat zijn genade
> naar allen die eerbiedig met hem leven.

Daarvóór waren de woorden in de eerste persoon gesteld:

> Ik zing van ganser harte voor de Heer...
> Nu mag ik mij voortaan gelukkig prijzen...

Maar ná het midden kantelt de tekst en wordt die eerste persoon verbonden met Israël en ook met ‘allen die eerbiedig met hem leven’.
Zó wordt de Messias ter sprake gebracht, níet in het persoonlijke, maar in de breedte van de belofte aan Israël gedaan:

> Altijd is Hij zijn woord nog trouw gebleven,
> altijd bezorgd om Israël, zijn dienstknecht.
> Zo had hij het beloofd aan onze vaderen,
> aan Abraham en aan zijn volk voorgoed.

Maar daar tussenin wordt een nieuwe orde ter sprake gebracht:

> Genade is zijn kracht, maar alle hoogmoed,
> al onze eigenwaan ontmaskert Hij.
> Alle machthebbers stoot Hij van hun tronen,

arme en kleine mensen maakt Hij groot.
Wie honger hebben geeft Hij overvloed,
de rijken stuurt Hij heen met lege handen.

Profetische woorden. Profetisch, niet omdat het een toekomst voorspelt, want dat doen profeten niet, maar omdat er gezegd wordt waar het op aankomt. Zoals de wereldorde eruit moet zien als mensen leven naar de woorden van de Schriften.
Profetische woorden als je ziet wat er in de wereld nu aan de orde is, hoe duizenden zwerven door Europa, zoekend naar goed heenkomen.
Zal er straks voor déze mensen een plaats in de herberg zijn? De herberg van onze gastvrijheid?

Maria zingt haar lied en schetst de contouren van een nieuwe orde die zijn constitutie vindt in de bevrijdingsdaden van God, zoals we dat leren uit Thora en Profeten.
Wie de komst van de Messias verwacht, weet dat de wereld moet veranderen.

'De wereld is een uitnodiging om haar te veranderen'.
Dat is een uitspraak van een docent van mij, die mij de weg wees in de dogmatiek en de ethiek.
In zijn handen waren dogmatiek en ethiek geen theorie, maar altijd verbonden met actuele maatschappelijke vraagstukken.
Ons geloof staat nooit los van politieke realiteit, van de gevaren die ons bedreigen door de klimaatverandering, de neiging om vooral eerst aan ons eigen hachje te denken in deze wereld van armoede en onderdrukking.
De wereld is een uitnodiging om haar te veranderen.

Maria bezingt een wereld die verandert als mensen de woorden van God serieus nemen, maar ook omdat mensen mogen weten dat God zich aan zijn belofte houdt.
Want je kunt het evangelie niet begrijpen als je niet wilt weten van die nieuwe orde, die omgekeerde wereld:

Alle machthebbers stoot Hij van hun tronen,
arme en kleine mensen maakt Hij groot.
Wie honger hebben geeft Hij overvloed
en rijken stuurt Hij heen met lege handen.

'Alle eeuwen stemmen met mij in', zingt Maria.

Maria zingt haar lied.
Woorden van een grootse vrouw, waarmee zij zich naar het licht toezingt.

Maria zingt haar lied. Het is een lied dat mensen uittilt boven de duisternis van hun leven. Een lied waarmee wij ons naar het licht toezingen. Geen wonder dat in de tradities van de

kloosters het ’s avonds wordt gezongen, woorden waarmee je je naar het licht toezingt.
Het is een lied dat ons optilt boven het alledaagse, boven alles waar wij ons zo zorgen over kunnen maken.
Als ik het lied van Maria zing, dan besef ik: ik ben altijd kleiner dan mijn lied.

Pieter Endedijk, endedijk@hetnet.nl